

Femmes for Freedom

Defending Girls and Woman's Rights

Jaarverslag 2023

Stichting Femmes for Freedom (FFF)

Jan van Nassastraat 102

2596 BW 's-Gravenhage

070-3626506

www.femmesforfreedom.com

info@femmesforfreedom.com

RSIN 851147823

KVK: 54074681

IBAN NL71ABNA0504209744

ZE LEVEN IN ANGST VOOR HUN MAN. MAAR VAAK NET ZOZEER VOOR HUN FAMILIE EN OMGEVING.

IK KEN HET VERDRIET WANT IK HEB ER ZELF OOK IN GEZETEN. TOT IK MIJN MAN VOLGENS HET NEDERLANDS RECHT HEB GEDWONGEN DE SCHEIDING TE ACCEPTEREN.

Voorwoord

2023 was een buitengewoon jaar voor Femmes for Freedom, gekenmerkt door een historische overwinning. Onze aanhoudende inspanningen hebben geleid tot de erkenning van huwelijkse gevangenschap in het Nederlandse Burgerlijk Wetboek, een mijlpaal die dankzij de steun van de Eerste Kamer werd bereikt.

We zijn enorm trots op de brede steun die we zowel maatschappelijk als politiek genieten in onze strijd tegen huwelijkse gevangenschap. De vruchten van onze samenwerking met bondgenoten zijn duidelijk, maar onze missie is nog lang niet voltooid. Ondanks krachtige steun uit de Tweede Kamer blijft de regering achter met het internationaal agenderen van dit cruciale thema. Hoewel het in de nationale politiek vooruitgang boekt, blijft het steken in de bureaucratie. Daarom zullen we onze dialoog voortzetten en strijden voor concrete maatregelen, gesteund door de internationale erkenning en waardering die onze zaak heeft ontvangen. Onze inspanningen brachten ons naar internationale podia in steden zoals Washington, Parijs, Brussel, en Antwerpen, en we waren zelfs genomineerd voor de prestigieuze Global Partnership Award van PILnet.

Dit jaar hebben we ons ook ingezet voor tragische individuele gevallen, zoals dat van 'Nadia', een Nederlands-Afghaanse vrouw die door haar familie naar Afghanistan werd gebracht en daar werd verkocht en uitgehuwelijkt. Na haar ontsnapping werd ze geconfronteerd met bureaucratische hindernissen die haar Nederlanderschap in gevaar brachten. Haar verhaal benadrukt de complexe uitdagingen waarmee biculturele vrouwen geconfronteerd worden en versterkt het belang van ons werk.

In het afgelopen jaar hebben wij ons werk kunnen voortzetten dankzij de genereuze steun van onze financiers en donateurs. Wij willen onze diepe dankbaarheid uitspreken aan alle financiers die ons hebben gesteund en aan de toegewijde donateurs die ons werk mogelijk hebben gemaakt. Zonder hun gulle bijdragen zouden wij niet in staat zijn geweest om onze missie na te streven en positieve veranderingen teweeg te brengen. Onze oprechte waardering gaat uit naar deze belangrijke partners, die onmisbaar zijn voor het realiseren van onze doelen.

De strijd voor de rechten en vrijheden van vrouwen, zowel in Nederland als wereldwijd, is urgenter dan ooit. Belangrijk in deze strijd is de erkenning en bestrijding van het geweld dat deze vrouwen ondergaan.

Om ons werk voort te kunnen zetten, hebben we uw financiële steun nodig. Femmes for Freedom geniet een ANBI-status, wat betekent dat uw giften aftrekbaar zijn van de inkomstenbelasting. U kunt uw steun betuigen door een donatie over te maken op NL71 ABNA 0504 2097 44 ten name van Stichting Femmes for Freedom, of door contact op te nemen via info@femmesforfreedom.com om vaste donateur te worden.

Hartelijk dank voor uw onmisbare steun!

Met vriendelijke groet,

Medewerkers, vrijwilligers en bestuur Femmes for Freedom

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Over Femmes for Freedom	5
Pijlers	6
Organisatie	8
Impact	8
Jaaroverzicht	8
Januari	8
Februari	9
Maart	9
Mei	9
Juni-september	10
Oktober	11
November	11
Doorgaande strijd: stop het prediken van geweld tegen vrouwenW	12
Alliantie Jong Gelijk	13
Juridische helpdesk	13
Proefprocessen	16
<i>Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV)</i>	16
<i>14 jaar huwelijkse gevangenschap</i>	17
<i>Kindhuwelijk</i>	17
Internationaal	18
Politieke en maatschappelijke lobby en agendering	20
Onderzoeken/ Kenniscentrum	22
Discursief programma	22
Media	24

Over Femmes for Freedom

Femmes for Freedom streeft ernaar de stem te zijn van vrouwen en meisjes die niet gehoord worden door de overheid of reguliere hulporganisaties. Wij zetten ons in voor het recht op zelfbeschikking van alle vrouwen: het recht om hun eigen leven in te richten, vrij van dwang en geweld, relaties aan te gaan en hun seksualiteit te ervaren op de manier die zij zelf kiezen. Wij vinden het ook belangrijk dat vrouwen controle hebben over hun eigen financiën.

Zelfbeschikking is een essentieel mensenrecht. Echter, in Nederland zijn er nog steeds vrouwen en meisjes die dit recht niet volledig kunnen uitoefenen door belemmeringen vanuit hun patriarchale gemeenschappen of families. Dit uit zich onder andere in een gebrek aan gelijkheid in huwelijk, financiën en seksualiteit, en in beperkte keuzevrijheid voor vrouwen en meisjes.

Femmes for Freedom zet zich in tegen de volgende problemen:

1. Huwelijksdwang
2. Kindhuwelijken
3. Gedwongen achterlating
4. Polygamie
5. Huwelijksgevangenschap: vrouwen tegen hun wil vasthouden in een huwelijk door weigering van een religieuze scheiding door de man
6. Verborgene vrouwen
7. Tekortkomingen in vrouwenopvang
8. Genitale verminking
9. Eergerelateerd geweld
10. Seksuele onvrijheid
11. Maagdenvliescontroles en hersteloperaties
12. Economisch geweld
13. Handelingsonbekwaamheid van vrouwen
14. Geweldsvormen die tot femicide leiden, waaronder foeticide, en vrouwen die beschuldigd worden van voodoo of het aanroepen van djinns (geesten)

Wij bieden hulp aan vrouwen en meisjes die door deze problemen in moeilijkheden komen. We streven naar adequaat overheidsbeleid op deze onderwerpen en brengen deze kwesties onder de aandacht van de betrokken gemeenschappen, de (inter)nationale politiek en hulpverleningsorganisaties

De expertise van Femmes for Freedom ligt in het signaleren van praktische problemen en het omzetten daarvan in effectieve wetgeving, beleid en hulpverlening ter bescherming van meisjes en vrouwen. Onze organisatie werkt met zes pijlers die onze werkzaamheden sturen en bijdragen aan de noodzakelijke veranderingen voor vrouwenemancipatie:

1. Juridische Helpdesk

De juridische helpdesk vormt het kloppend hart van Femmes for Freedom. Slachtoffers van huwelijkse onvrijheid ontvangen hier juridische en, indien nodig, verdere ondersteuning. Wij onderscheiden ons door creatieve en oplossingsgerichte aanpakken, waar reguliere hulpverlening en instanties soms vastlopen op beleidsmaatregelen, protocollen en regels. Onze diepgaande kennis over huwelijkse gelijkheid voor vrouwen uit patriarchale gemeenschappen leidt tot veel doorverwijzingen van andere hulpverleningsinstanties naar ons. Wij ondersteunen ook vrouwen in juridische zaken die niet in aanmerking komen voor gesubsidieerde rechtsbijstand, zoals vrouwen die zijn achtergelaten in hun land van herkomst en via ons een verblijfsvergunning aanvragen. Daarnaast geven we advocaten inhoudelijk advies bij zaken rond huwelijkse gevangenschap en polygamie.

2. Kenniscentrum

Wij hanteren een evidence-based aanpak. Ons kenniscentrum, dat een cruciale rol speelt in onze missie, bouwt voort op een stevige basis van cijfers, statistieken en diepgaande kennis van onze doelgroep. We verzamelen informatie vanuit een breed spectrum aan bronnen, waaronder hulpzoekenden, migrantenorganisaties, advocaten, sociale rechercheurs, wetenschappers en religieuze gezagsdragers. Dit centrum stelt ons in staat de omvang van huwelijkse onvrijheid te begrijpen, in lijn met onze ambitie om relevante thema's te agenderen en de benodigde data te verzamelen. De focus ligt op onafhankelijk onderzoek, het functioneren als wetenschappelijke waakhond, het benadrukken van culturele en gendergevoeligheid in onderzoek, het monitoren van regionale en nationale rapporten, het onderhouden van een academisch netwerk en het publiceren in vakbladen

3. Politieke en Maatschappelijke agendering en Lobby

Femmes for Freedom signaleert problemen van meisjes en vrouwen uit onze doelgroep door actieve dialoog. We vertalen hun zorgen en ideeën naar praktische voorstellen voor politici en bieden vrouwen een platform om hun verhaal te doen. Dit versterkt hun gevoel van kracht en zet politici aan tot actie door wijzigingen in wetgeving, beleid en hulpverlening. We begeleiden slachtoffers en brengen hun verhalen onder de aandacht, en reageren proactief op politieke ontwikkelingen. Politici en kenniscentra raadplegen ons regelmatig voor input, wat onze invloed en effectiviteit vergroot.

4. Preventie en Voorlichting

Preventie is essentieel. Femmes for Freedom werkt aan het voorkomen van eengerelateerd geweld zoals huwelijksdwang en gedwongen achterlating. Onze activiteiten en voorlichtingsmaterialen richten zich op bewustwording van signalen en bieden

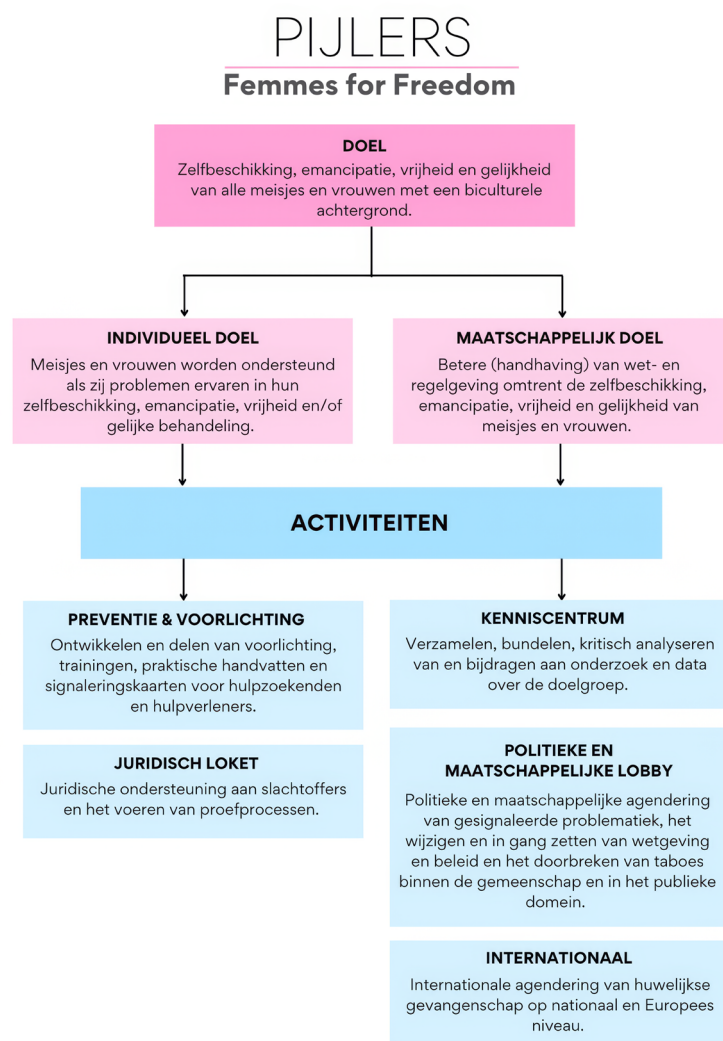
handelingsperspectieven. We benadrukken het belang van zelfredzaamheid en juiste zorgtoeleiding en focussen op empowerment op gebieden als seksualiteit, zelfbeschikking en financiën.

5. Zusterschap en Empowerment

Het bevorderen van solidariteit tussen vrouwen en individuele zelfstandigheid staat bij ons centraal. Financiële zelfstandigheid is cruciaal voor het verdedigen van rechten. Femmes for Freedom ondersteunt vrouwen die streven naar zelfstandigheid maar worden belemmerd door hun omgeving. We zetten ons in voor financiële zelfredzaamheid door kennis, vaardigheden en toegang tot financiële en juridische middelen te vergroten.

6. Internationaal

Nederland heeft internationaal een leidende rol in zelfbeschikking. Femmes for Freedom bouwt hierop voort door te focussen op de juridische empowerment van migrantenvrouwen. We zetten ons in om huwelijkse gevangenschap internationaal te agenderen, vooral in Europa. Dit thema overstijgt grenzen: vrouwen kunnen in hun land van herkomst beschuldigd worden van overspel of in Nederland sociale uitsluiting ervaren. Internationale samenwerking is cruciaal voor deze strijd.

Organisatie

Femmes for Freedom wordt geleid door een driekoppig, vrijwillig bestuur. In de eerste helft van 2023 bestond ons team uit 3 stagiaires en 2 betaalde medewerkers, wat neerkomt op 1,6 FTE. Daarnaast hebben we 25 actieve vrijwilligers, waarvan sommigen deelnemen aan focusgroepen om het perspectief van meisjes en vrouwen uit onze doelgroep te integreren in onze activiteiten. De stichting heeft een ANBI-status.

Impact

Het bevechten van vrouwenrechten is historisch gezien altijd een strijd geweest. Onze grassroots aanpak heeft echter aantoonbaar effect. Door onze juridische expertise, praktische kennis, onbevreesdheid, lobby-vaardigheden en breed gesteunde opiniestukken, maken we een verschil voor vrouwen en meisjes. De grootste kracht van Femmes for Freedom ligt in het maatschappelijk en politiek agenderen van huwelijksgevangenschap en het bevorderen van gendergelijkheid binnen migranten- en vluchtelingengemeenschappen. Onze inspanningen hebben geleid tot wetwijzigingen, nieuwe wetgeving en overheidsbeleid. Deze verbeteringen helpen niet alleen duizenden vrouwen nu, maar zullen ook toekomstige generaties ten goede komen. We blijven ons inzetten voor systematische en duurzame verandering. Naast onze politieke en maatschappelijke lobby, zetten we juridische middelen in tegen discriminatie en geweld jegens vrouwen, ondersteunen we individuele meisjes en vrouwen die te maken hebben met complexe vormen van geweld en voeren we proefprocessen tegen predikers van geweld tegen vrouwen.

Jaaroverzicht

We hebben ons ook dit jaar weer hard ingezet met en voor onze doelgroep. Dit zijn onze belangrijkste prestaties van 2023.

Januari

- FFF heeft sinds haar oprichting ook voor de internationale erkenning van huwelijksgevangenschap gevochten. Dankzij onze samenwerking met Eerste Kamerlid Margreet de Boer werd haar rapport “Finding solutions for marital captivity” aangenomen in de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa. Deze resolutie, die huwelijksgevangenschap erkent als geweld tegen vrouwen, bevat aanbevelingen om dit te bestrijden. Dit is een cruciale stap naar erkenning in Europese wetgeving.
- In het Europees Parlement hield Samira Rafaela, D66-Europarlementariër voor Renew Europe, een krachtig pleidooi voor de erkenning van huwelijksgevangenschap in de conceptrichtlijn om geweld tegen vrouwen tegen te gaan.

Februari

- Op 21 februari behandelde de Eerste Kamer ons Wetsvoorstel Tegengaan Huwelijkse Gevangenschap, een initiatief waarvoor FFF meer dan elf jaar heeft gestreden. Dit wetsvoorstel, dat net zo belangrijk is als de wetswijziging van 1972 die duurzame ontwrichting als scheidingsgrond erkende, stelt vrouwen in staat om uit religieuze huwelijken te stappen. Sinds onze oprichting in 2011 hebben we onvermoeid gewerkt aan het definiëren, agenderen en bestrijden van huwelijkse gevangenschap. Onze vastberaden inspanningen hebben geleid tot de strafbaarstelling in 2012 en nu tot de opname van dit belangrijke thema in het Burgerlijk Wetboek. We zijn trots dat de Nederland politiek het voortouw neemt in de wereldwijde strijd tegen huwelijkse gevangenschap en daarmee een precedent schept voor de bescherming van vrouwenrechten.
- In 2020 kreeg een prediker van de Haagse As-Soenah Moskee eerst een taakstraf voor het promoten van vrouwenbesnijdenis, maar werd later in hoger beroep vrijgesproken. FFF was geschokt door de vrijspraak, gebaseerd op een rapport van Maurits Berger dat stelde dat dergelijke aanbevelingen niet leiden tot vrouwenbesnijdenis in Nederland. Geen vrouw werd tijdens de zitting gehoord. Het Openbaar Ministerie trok later de beslissing om in cassatie te gaan in. FFF zal binnenkort meer details delen over het rapport en verdere acties, na recente inzage in dit rapport.
- Op het eerste Vrouwenennetwerk Congres van de JOVD gaven wij een lezing over vrouwenrechtenactivisme.

Maart

- We bespraken met Tweede Kamerlid Jan Klink (VVD) hoe Nederland vrouwen in huwelijkse gevangenschap beter kan ondersteunen, ook in het buitenland. Hij stelde op 28 maart Kamervragen. Ook spraken we met Bente Becker (VVD) over zelfbeschikking van bi-culturele meisjes. We waarderen de inzet van beide Kamerleden voor vrouwenrechten zeer.
- Op Internationale Vrouwendag, 4 maart, georganiseerd door het Sterke Vrouwenennetwerk Antwerpen, deelden wij onze inzet in de strijd tegen de onderdrukking van meisjes en vrouwen. We lichtten toe hoe we onzichtbare kwesties zichtbaar maken en via politieke wegen systeemveranderingen initiëren om de mensenrechten van meisjes en vrouwen te verbeteren.

Mei

- Shirin Musa vertegenwoordigde FFF bij het Vital Voices Festival in Washington op 5 en 6 mei, waar ze onze strijd voor de erkenning van huwelijkse gevangenschap in Nederland en Europa Oud-minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton is een van de drijvende krachten achter Vital Voices, een belangrijk platform voor vrouwenrechten. Een hoogtepunt was een lunch met Hillary Clinton, waar we samen met andere prominente feministen waren uitgenodigd. Deze gelegenheid bood ons de waardevolle kans om ideeën en ervaringen uit te wisselen.

- FFF ondersteunde Nadia, een Nederlands Afghaanse vrouw die als kind gedwongen naar Afghanistan werd gebracht en daar werd uitgehuwelijkt. Achttien jaar later wist zij te ontsnappen, maar haar verzoek om hulp bij de Nederlandse ambassade in Pakistan werd afgewezen. Dit vanwege een regel in de Rijkswet op het Nederlanderschap die stelt dat men automatisch het Nederlanderschap verliest na meer dan 13 jaar buiten de EU zonder paspoortvernieuwing. Ondanks wetgeving, hulpverlening en overheidsbeloften om kindhuwelijken en geweld tegen vrouwen te bestrijden, bleven vrouwen zoals Nadia tot voor kort onbeschermd. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken gaf toe dat het beleid was om bi-culturele vrouwen die hun nationaliteit hadden verloren, af te wijzen. De zaak van Nadia is een duidelijk en pijnlijk voorbeeld van institutioneel racisme en hoe gendergerelateerd geweld door de overheid wordt versterkt.
- Als reactie hierop lanceerde FFF het Meldpunt Verdwenen Vrouwen, gericht op bi-culturele Nederlandse meisjes en vrouwen die na een vakantie zijn verdwenen. De zaak-Nadia en de oproep van FFF leidden tot Kamervragen gesteld door Kati Piri en Songul Mutluer (PvdA), evenals tot raadsvragen in Amsterdam door Imane Nadif en Fatihya Abdi (GroenLinks-PvdA), in Haarlem door Sibel Ozogul (SP), in Den Haag door Rita Verdonk (Hart voor Den Haag) en in Nijmegen door Louisa Tumiwa (GroenLinks). Deze acties waren cruciaal voor het verkrijgen van inzicht in deze problematiek. De antwoorden op de Kamervragen en raadsvragen hebben bij ons nieuwe vragen en ideeën opgeroepen over hoe slachtoffers van gedwongen (kind)huwelijken en achterlating effectiever geholpen kunnen worden. We waarderen de inzet van deze politici voor vrouwenrechten ten zeerste.
- FFF is opgericht voor vrouwen zoals Nadia en wij steunen haar in de rechtszaak die zij zal aanspannen tegen de Nederlandse overheid. Wij vragen ons af waarom niemand opmerkte dat ze uit Nederland was verdwenen. Het onrecht dat Nadia trof, kan veel meer bi-culturele Nederlandse vrouwen in gevaar brengen. Daarom hebben wij fel stelling genomen in de internetconsultatie over deze wet en delen wij onze mening over hoe deze wet verbeterd kan en moet worden.
- Het Kennisplatform Inclusief Samenleven(KIS) nodigde Femmes for Freedom uit voor geven van een webinar over Financiële Zelfverdediging.
- Bij het Rode Kruis hebben wij een training gegeven over gender gerelateerd geweld tegen bi-culturele vrouwen.
- Tijdens de CSW-kennisdelingssessie hebben we een presentatie gegeven over “Een inclusieve en intersectionele benadering van financiële zelfredzaamheid voor migranten- en vluchtelingenvrouwen in het westen.” We hebben concrete aanbevelingen voorgesteld om op te nemen in de aanbevelingen die aan de Nederlandse delegatie worden voorgelegd voor de CSW.

Oktober

- FFF was genomineerd voor de Global Partnership Award van PILnet, een prestigieuze erkenning voor uitmuntende pro bono juridische projecten op wereldschaal. PILnet is een wereldwijd netwerk dat zich inzet voor de toegankelijkheid van het recht, het aanpakken van mondiale uitdagingen en het opbouwen van rechtvaardige samenlevingen. Deze nominatie onderstreept FFF's inzet voor juridische verandering en bijdrage aan de ontwikkeling van duurzame netwerken in het juridische veld.

November

- FFF was te gast bij het Paris Women's Forum, een internationale bijeenkomst van vooraanstaande bedrijven, politici, ondernemers en activisten. Shirin Musa, ging onder leiding van Alysse Nelson in gesprek met Mandana Dayani van 'I am a voter', hoe onderwijs kan helpen de politieke betrokkenheid van vrouwen te vergroten, ondanks de uitdagingen van langdurige patriarchale systemen en genderbias.
- We deelden onze ervaringen over het politiseren van persoonlijke kwesties en het initiëren van veranderingen, zoals onze succesvolle strijd tegen huwelijkse gevangenschap en de ontwikkeling van nieuwe wetgeving. In Parijs legden we ook belangrijke internationale contacten, waaronder een gesprek met de Franse mensenrechtenambassadeur Delphine Borione, voor de wereldwijde aanpak van huwelijkse gevangenschap.

Doorgaande strijd: stop het prediken van geweld tegen vrouwen

In Utrecht heeft Femmes for Freedom de burgemeester verzocht om handhavend op te treden tegen stichting alFitrah en de imam van de bijbehorende moskee, vanwege hun promotie van een gedachtegoed dat geweld tegen en onderdrukking van vrouwen aanmoedigt. Evenzo hebben we in Den Haag een handhavingsverzoek ingediend tegen de as-Soennah Moskee, wegens het 'aanbevelen' van vrouwelijke genitale verminking. Hoewel de burgemeesters in beide steden aangaven niet te kunnen optreden, hebben we deze zaken niet laten rusten. Beide zaken zijn nu in behandeling bij de Raad van State.

In 2020 veroordeelde de rechtbank de prediker van de Haagse As-Soennah Moskee tot een taakstraf van 80 uur voor het aanbevelen van vrouwenbesnijdenis, maar hij werd in hoger beroep vrijgesproken. Het Hof oordeelde dat niet bewezen is dat hij daadwerkelijk aanzette tot deze gewelddadige verminking van vrouwen. Femmes for Freedom is geschokt door deze uitspraak, die een klap in het gezicht is van 41.000

Vrijspraak

'Over vrouwenbesnijdenis prediken heeft wel degelijk invloed'

Beeld Suzan Hijink

De vrijspraak van een voormalige docent van As-Soennahmoskee bemoeilijkt de strijd tegen genitale verminking van vrouwen, zeggen experts. Femmes for Freedom onderzoekt vervolgstappen.

Nederlandse vrouwen die al slachtoffer zijn geworden en van de 4.200 meisjes die in gevaar zijn. Het Openbaar Ministerie had aanvankelijk aangegeven in cassatie te gaan, maar trok deze beslissing later in. Na de intrekking van het cassatieberoep kreeg Femmes for Freedom de mogelijkheid het rapport in te zien. Femmes for Freedom zal binnenkort, in 2024, details delen over

het rapport en verdere acties. We blijven ons inzetten tegen de praktijk van genitale verminking en zullen ons sterk maken voor de bescherming van vrouwenrechten, in lijn met alle relevante mensenrechtenverdragen en jurisprudentie. Deze strijd is van cruciaal belang voor de bescherming van naar schatting 4200 Nederlandse meisjes die de komende jaren het risico lopen genitaal verminkt te worden.

Alliantie Jong Gelijk

Verandering realiseren is een gezamenlijke inspanning, en daarom zijn we verheugd een vijfjarige samenwerking te kunnen aankondigen binnen de Alliantie Jong Gelijk, een alliantie voor en door jongeren, in partnerschap met Rutgers, Nationale Jeugdraad en Colored Collective. Deze alliantie streeft ernaar jongeren de ruimte en vrijheid te bieden voor het ontdekken en verkennen van hun gender en seksualiteit, essentieel voor hun emancipatie en zelfbeschikkingsrecht. Dit unieke verbond, ondersteund door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OC&W), vormt een krachtige coalitie gericht op het vroegtijdig stimuleren van de emancipatie van jongeren. Door jongeren vroeg te ondersteunen in hun ontwikkeling, stellen we hen in staat om met meer zelfvertrouwen en kennis hun eigen identiteit en seksualiteit vorm te geven, waarmee we een fundament leggen voor hun recht op zelfbeschikking.

Juridische helpdesk

Het kloppende hart van Femmes for Freedom is de juridische helpdesk. Hier zoeken vrouwen en meisjes die vastlopen in de reguliere hulpverlening en bureaucratie, of de weg daarnaartoe niet kennen, naar ondersteuning. Deze individuen, die binnen de standaard hulpverleningskanalen vaak geen uitweg vinden, worden zelfs door de reguliere hulpverlening actief naar ons doorverwezen vanwege onze specifieke expertise en het vermogen om gerichte hulp te bieden. FFF wordt ook geraadpleegd wordt door professionals binnen de hulpverlening, wat onze unieke positie in het veld onderstreept. Door de cases die bij ons binnenkomen, kunnen wij systematisch fouten en drempels binnen wetgeving, hulpverlening en beleid identificeren. Deze worden grondig bestudeerd binnen ons kenniscentrum, waarna wij praktische verbeteringen voorstellen aan de politiek voor systeemverandering. Dit proces maakt deel uit van onze politieke en maatschappelijke lobbywerk, gericht op het realiseren van tastbare en effectieve veranderingen voor de doelgroepen die wij vertegenwoordigen.

De meeste hulpvragen kunnen eenvoudig beantwoord worden. Sommige casussen nemen veel tijd in beslag. Dit zijn de volgende zaken:

- Zaken waar weinig of nooit eerder over geprocedeerd is: zoals bijvoorbeeld de bevoegdheid van de rechter in complexe transnationale huwelijkse gevangenschap zaken. Advocaten die op basis van toevoeging werken, kunnen weinig uren declareren bij de Raad voor de Rechtsbijstand. Derhalve doen advocaten regelmatig een intensief beroep op de ondersteuning van Femmes for Freedom.
- Vragen over polygamie.

- Financieel geweld.
- Vrouwen die in de jaren tachtig gedwongen zijn achtergelaten in Marokko en die nu naar Nederland zijn gekomen en geen legale verblijfsstatus hebben en derhalve geen beroep kunnen doen op de reguliere hulpverlening en toevoeging van de Rechtsbijstand.
- Vrouwen die door onvrijwillig en langdurig verblijf buiten de EU als gevolg van uithuwelijking of achterlating hun Nederlandse nationaliteit hebben verloren en door Nederlandse ambassades of het Ministerie van Buitenlandse Zaken niet worden bijgestaan.
- De internet huwelijken die tot gedwongen isolement leiden.
- De toegankelijkheid van de vrouwenopvang.

Deze complexe zaken nemen veel tijd in beslag en worden door de directeur en een vrijwillige jurist gedaan. De werkzaamheden houden het volgende in: de intake, research, begeleiding bij de instanties en het opstellen van stukken voor instanties en advocaten, alsmede de monitoring van de zaak en nazorg zijn de taken van de directeur en de jurist.

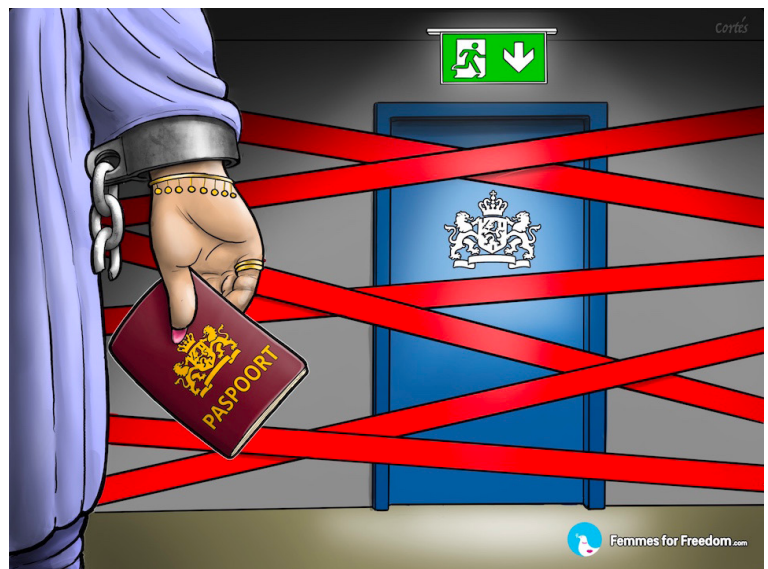
In 2023 heeft Femmes for Freedom advies gegeven en ondersteuning geboden in 28 complexe zaken. Deze zaken betroffen voornamelijk gedwongen isolement, huwelijkse gevangenschap, huwelijksdwang, kindhuwelijken, polygamie, gedwongen achterlating, financieel geweld en problematiek rondom het 'maagdenvlies'. Onze expertise speelt een cruciale rol in het aanpakken van deze zaken. Hier volgen de drie belangrijkste en meest arbeidsintensieve hulpvragen die we behandeld hebben.

Casus 1

Nadia, een Afghaans-Nederlandse vrouw, mishandeld en achtergelaten in Afghanistan: Nadia werd op veertienjarige leeftijd door haar ouders meegenomen naar Afghanistan en uitgehuwelijkt aan een volwassen man in ruil voor 10.000 dollar. Achttien jaar later wist zij te ontsnappen naar de Nederlandse ambassade in Pakistan, maar kreeg geen hulp omdat ze volgens de Rijkswet op het Nederlanderschap haar Nederlandse nationaliteit had verloren door langer dan 13 jaar buiten Nederland en de EU te verblijven.

Dit plaatste Nadia in een levensbedreigende situatie, illegaal in Pakistan en met het risico uitgezet te worden naar Afghanistan.

Nadia vond via Facebook contact met een jeugdvriend in Nederland, die de politie benaderde. De politie verwees naar Buitenlandse Zaken en het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating, die beiden aangaven niets te kunnen doen. Vluchtelingenwerk, die ook benaderd werd, kon evenmin

hulp bieden en verwees Nadia door naar Femmes for Freedom. Femmes for Freedom kwam in actie en slaagde erin om via intensieve lobby en druk op Buitenlandse Zaken een laissez passer voor Nadia te verkrijgen, ondanks wantrouwen en gebrek aan adequate hulp van de ambassade.

Eenmaal in Nederland kreeg Nadia te horen dat ze officieel geen recht op opvang had vanwege het ontbreken van een verblijfsstatus. De zaak van Nadia loopt nog steeds; ze heeft haar Nederlanderschap niet teruggekregen. Nadia wil aangifte doen tegen haar ouders voor mensenhandel, mishandeling en achterlating. Over deze zaak zijn Kamervragen gesteld en raadvragen ingediend in Haarlem en Den Haag. Naar aanleiding van deze zaak heeft Femmes for Freedom het meldpunt verdwenen vrouwen opgericht, wat heeft geleid tot raadvragen in Rotterdam, Tilburg en Nijmegen.

Het meldpunt verdwenen vrouwen is opgericht als reactie op de realiteit dat bi-culturele meisjes en vrouwen soms onopgemerkt van de Nederlandse aardbodem kunnen verdwijnen, zonder dat hun verblijfplaats onderzocht wordt. Dit initiatief benadrukt het belang van aandacht en actie om deze vrouwen niet te vergeten en te zorgen dat ze niet in de vergetelheid raken. Femmes for Freedom doet een dringende oproep om deze kwestie serieus te nemen en actief op zoek te gaan naar vermiste bi-culturele meisjes en vrouwen.

Casus 2

Eliza leeft sinds 2008 in huwelijkse gevangenschap. Ze trouwde in Pakistan en liet dit huwelijk erkennen in Nederland. Hoewel een Nederlandse rechter het huwelijk ontbond, erkent Pakistan deze seculiere scheiding niet. Haar (voormalige) echtgenoot weigert het religieuze huwelijk te ontbinden en is inmiddels in strijd met de Pakistaanse wet een tweede huwelijk aangegaan. Hij heeft ook in Australië, waar hij naartoe emigreerde, valsheid in geschrifte gepleegd door slechts één huwelijk te verklaren.

Eliza startte in Nederland een civielrechtelijke procedure wegens een onrechtmatige daad, maar verloor deze zaak. De rechter oordeelde dat Eliza eerder actie had moeten ondernemen, waarmee de ernst van de huwelijkse gevangenschap werd genegeerd en het slachtoffer de schuld kreeg. Deze zaak is de eerste in zijn soort met betrekking tot internationale huwelijkse gevangenschap die voor de rechter kwam. Knelpunten in deze zaak waren de veroordeling van Eliza door de rechter en het feit dat zij de proceskosten moest betalen. Hoger beroep werd bemoeilijkt doordat Eliza geen rechtsbijstand kreeg omdat haar inkomen als mantelzorger te hoog werd geacht.

Femmes for Freedom was intensief betrokken bij alle aspecten van de zaak en verrichtte baanbrekend werk. Dit omvatte juridisch onderzoek, begeleiding van Eliza naar instanties, psychische ondersteuning, het zoeken naar en voeren van gesprekken met advocaten, en ondersteuning van de advocaat in hoger beroep. Er zijn Kamervragen gesteld over de zaak en de uitspraken zijn vertaald in het Engels vanwege internationale belangstelling.

Casus 3

Abida, een vrouw met Pakistaanse roots, geboren in Nederland, maar grootgebracht in Pakistan. Ze trouwde via een gearrangeerd huwelijk met een Pakistaanse man die haar mishandelde, wat door haar zus is gefilmd. Na mishandeling adviseerden de vrouwenopvang en Veilig Thuis Abida om haar echtelijke woning te verlaten en bij haar moeder in te trekken. De organisatie FFF ondersteunde Abida in haar rechten, hielp met het regelen van opvang, het terugkrijgen van haar woning, het vinden van een advocaat en de echtscheidingsprocedure. Haar advocaat wist niet dat ze ook ontbinding van haar religieuze Pakistaanse huwelijk kon aanvragen binnen een normale echtscheidingsprocedure, wat FFF wel aantoonde met Kamerstukken uit 2012. Abida's man weigerde echter te scheiden volgens Pakistaans recht.

Tijdens een kort geding werd de woning toegewezen aan Abida's man, terwijl Abida en haar familie geïntimideerd werden. Het vinden van een geschikte advocaat was moeilijk, omdat advocaten die op toevoegingsbasis werken de zaak niet wilden aannemen door hun werklast. Alleen advocaten die op uur basis werken waren beschikbaar, maar Abida kon deze kosten niet betalen. Uiteindelijk betaalde haar zus de kosten.

Deze casus benadrukt de beperkte toegang tot recht voor mensen die het niet kunnen betalen en de onredelijkheid van de vrouwenopvang en Veilig Thuis, waarbij het slachtoffer en haar kind het huis moeten verlaten terwijl de dader in de woning mag blijven.

Proefprocessen

Femmes for Freedom zet zich in tegen alle vormen van onvrijheid, ongelijkheid, onveiligheid en geweld tegen vrouwen. We zijn voor godsdienstvrijheid en vrijheid van meningsuiting, maar dit betekent niet dat religieuze instellingen in naam van het geloof geweld tegen vrouwen mogen propageren en plegen. Derhalve deden we in 2020 aangifte tegen de AlFitrah Moskee en haar bestuurders wegens: (1) het aanbevelen van vrouwelijke genitale verminking, (2) het sluiten van polygame huwelijken en (3) het sluiten van religieuze huwelijken zonder burgerlijke huwelijken. Deze rechtszaak liep door in 2023.

Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV)

In 2020 hebben we ook handhavingsverzoeken ingediend bij de burgemeester van Den Haag met betrekking tot de As Soennah Moskee wegens het aanbevelen van vrouwelijke genitale verminking. En een handhavingsverzoek bij de burgemeester van Utrecht met betrekking tot de Al Fitrah Moskee wegens wederom het aanbevelen van vrouwelijke genitale verminking. Beide handhavingsverzoeken werden in 2021 afgewezen wegens de vrijheid van godsdienst en onderwijs. Femmes for Freedom is bij beide gemeenten in bezwaar gegaan. Zowel Utrecht als Den Haag hebben het bezwaar ongegrond verklaard. Derhalve was Femmes for Freedom in beroep gegaan bij de Rechtbank Utrecht en Den Haag. Deze rechtbanken hebben de gemeenten in 2022 het gelijk gesteld. Femmes for Freedom is in hoger beroep gegaan bij de Raad van State. Het kan immers niet zo zijn dat vrouwelijke genitale verminking op basis van het geloof en de vrijheid van onderwijs wordt gedoogd. Deze zaken lopen door in 2024.

14 jaar huwelijksgevangenschap

De zaak van Eliza, omschreven als casus 2 op pagina 15, is een belangrijk proefproces over huwelijksgevangenschap. Eliza's Nederlandse huwelijk werd ontbonden, maar haar islamitische huwelijk blijft bestaan, waardoor zij in huwelijksgevangenschap verkeert. Haar man, die naar Australië emigreerde en daar in strijd met diverse wetten bigamie pleegde, hield haar 14 jaar in deze situatie.

Na een uitspraak in 2021 waarin de Nederlandse rechter bevoegdheid erkende maar in 2022 haar vordering als verjaard beschouwde, is Eliza in hoger beroep gegaan. De zaak wordt nu behandeld door het Hof in Den Haag. Dit beroep is cruciaal, omdat de eerdere uitspraak zorgen baart over de toegang tot recht voor vrouwen in langdurige huwelijksgevangenschap en als 'victim blaming' wordt gezien.

Eliza, die via toevoeging procedeerde, werd veroordeeld tot het betalen van de volledige proceskosten van bijna €5000,-, wat andere vrouwen kan afschrikken om juridische hulp te zoeken. Femmes for Freedom staat Eliza bij in deze zaak en hoopt op een goede afloop. De organisatie pleit voor betere vergoedingen voor advocaten die slachtoffers van huwelijksgevangenschap vertegenwoordigen. De minister voor Rechtsbescherming heeft de onacceptabele aard van huwelijksgevangenschap erkend, wat hoop biedt op verbeteringen in de toekomst.

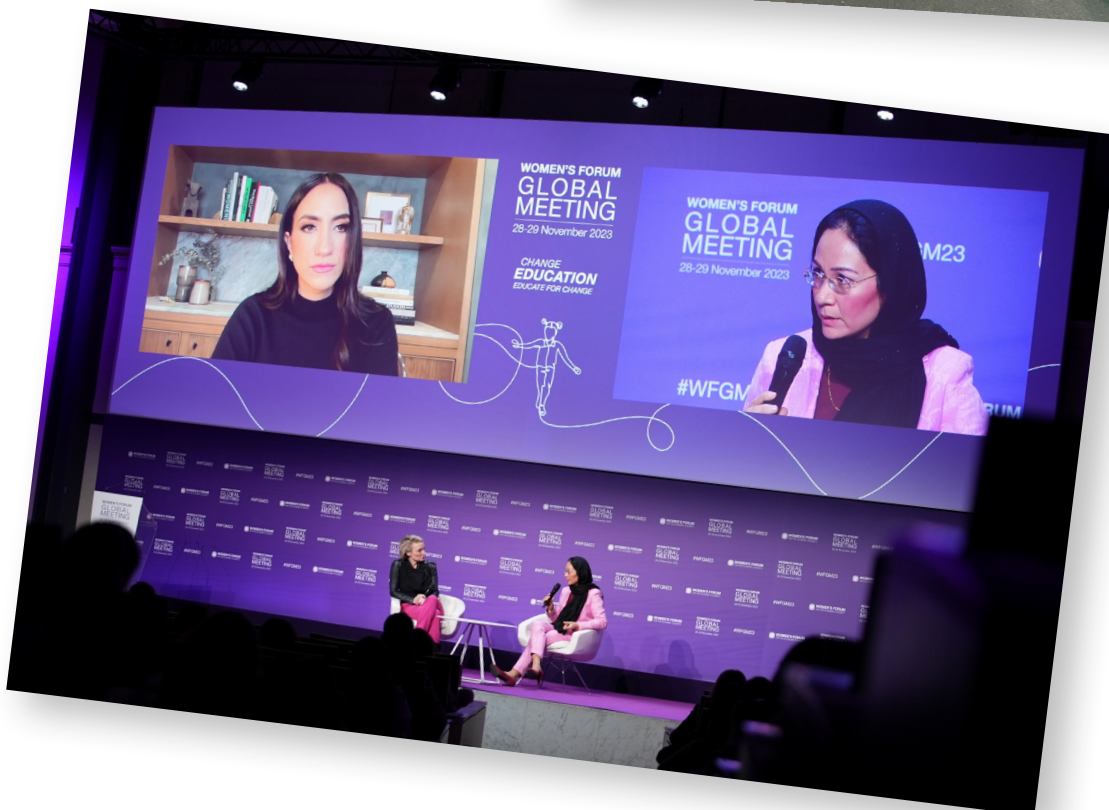
Kindhuwelijk

De zaak van Nadia, beschreven als casus 1 op pagina 14, is een belangrijk proefproces dat vragen oproept over het falen van de leerplichtambtenaar om onderzoek te doen naar haar verdwijning en waarom internationale verdragen over vrouwenrechten, mensenrechten en kinderrechten niet werden toegepast in haar situatie. Als veertienjarige werd Nadia naar Afghanistan meegenomen en daar uitgehuwelijkt. In 2023 vluchtte ze naar de Nederlandse ambassade in Pakistan, maar kreeg geen hulp omdat ze haar Nederlandse nationaliteit verloren zou hebben door langdurig buiten Nederland te verblijven. Dit bracht haar leven in gevaar, aangezien ze illegaal in Pakistan was en risico liep uitgezet te worden naar de Taliban. Femmes for Freedom steunt Nadia in haar strijd voor een nieuw leven en in de rechtszaak tegen de Nederlandse overheid, en bekritiseert het institutioneel racisme en falen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het ondersteunen van bi-culturele Nederlandse vrouwen die te maken hebben met huwelijksdwang en kindhuwelijken.

Nederland staat bekend als een pionier door als eerste land ter wereld huwelijkse gevangenschap formeel te erkennen als een vorm van geweld tegen vrouwen in de wetgeving. Voorlichtingsprogramma's zijn ontwikkeld en zowel rechters als de politie zijn getraind om huwelijkse gevangenschap beter te herkennen. Onze inspanningen beperken zich echter niet tot Nederland; huwelijkse gevangenschap is een wereldwijd probleem. Wij hebben ons daarom ingezet voor de internationale erkenning van dit vraagstuk, met een bijzondere focus op de Europese Unie en de Raad van Europa. Hier volgt een overzicht van onze belangrijkste activiteiten en hoogtepunten in onze internationale agendering en lobby.

Hoogtepunten:

- FFF heeft sinds haar oprichting gestreden voor de internationale erkenning van huwelijkse gevangenschap. Mede dankzij onze samenwerking met Eerste Kamerlid Margreet de Boer, werd haar rapport "Finding solutions for marital captivity" aangenomen door de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa. Deze resolutie, die huwelijkse gevangenschap erkent als geweld tegen vrouwen, bevat cruciale aanbevelingen voor bestrijding ervan, een essentiële stap richting erkenning in Europese wetgeving.
- In het Europees Parlement heeft Samira Rafaela, D66-Europarlementariër voor Renew Europe, een krachtig pleidooi gehouden voor de erkenning van huwelijkse gevangenschap in de conceptrichtlijn om geweld tegen vrouwen te bestrijden.
- Wij waren te gast in Antwerpen op uitnodiging van de stad op Internationale Vrouwendag, waar wij konden uitleggen hoe en waarom wij succesvol strijden tegen de onderdrukking van meisjes en vrouwen, onzichtbare kwesties zichtbaar maken en via politieke wegen systeemveranderingen initiëren.
- Tijdens het Vital Voices Festival in Washington kregen we erkenning voor onze inzet tegen huwelijkse gevangenschap, een strijd die ook in de VS waardering vindt. We openden het evenement en mochten van gedachten wisselen met Hillary Clinton en vooraanstaande feministen.
- Tijdens het Paris Women's Forum sprak Shirin Musa met Mandana Dayani over hoe hun persoonlijke ervaringen geleid hebben tot de oprichting van nieuwe initiatieven. Belangrijk was ook ons gesprek met de Franse mensenrechtenambassadeur Delphine Borione, gericht op de erkenning van huwelijkse gevangenschap in Frankrijk, waarmee we belangrijke internationale contacten legden voor de wereldwijde aanpak van dit probleem.
- Onze nominatie voor de Global Partnership Award van PILnet benadrukt onze inzet voor juridische verandering en onze bijdrage aan de ontwikkeling van duurzame juridische netwerken.
- Ons lidmaatschap van internationale vrouwenrechtenorganisaties, zoals het Netwerk VN-Vrouwenverdrag, Wo=Men, WAVE, en Girls Not Brides, versterkt onze inzet op het wereldtoneel.

Politieke en maatschappelijke lobby en agendering

Alle projecten van Femmes for Freedom hebben ook de functie van politieke lobby en agendering, omdat via de politieke lobby de noodzakelijke systeemverandering voor alle meisjes en vrouwen in gang gezet worden.

- Tijdens de kennisdelingssessie van de Commissie Status van Vrouwen (CSW) hebben we een presentatie gegeven over “Een inclusieve en intersectionele benadering van financiële zelfredzaamheid voor migranten- en vluchtelingenvrouwen in het westen.” We stelden concrete aanbevelingen voor die door Nederlandse Ngo’s zijn omarmd en als aanbevelingen aan de Nederlandse regeringsdelegatie zijn voorgedragen voor de onderhandelingen in New York bij de VN.
- We hebben gesproken met Tweede Kamerlid Jan Klink (VVD) over de ondersteuning van Nederland aan vrouwen in huwelijkse gevangenschap, zowel binnen als buiten de landsgrenzen.

Jan Klink @KlinkJan · 1 u

Vandaag een mooi gesprek gehad met @Shirinmusa van @femmes4freedom over de manier waarop Nederland zich kan inzetten voor vrouwen die gevangen zitten in huwelijken. Een belangrijk onderwerp voor velen wereldwijd. #internationalevrouwendag.

- Jan Klink heeft, in lijn met eerder aangenomen moties, benadrukt dat huwelijkse gevangenschap internationaal geagendeerd moet worden en onderdeel moet worden van het Nederlandse feministische buitenlandbeleid en mensenrechtenbeleid. Naar aanleiding van ons gesprek heeft hij op 28 maart Kamervragen gesteld. De reactie van de regering op deze Kamervragen was teleurstellend: ondanks herhaalde verzoeken en toezeggingen van de regering sinds 2012 om huwelijkse gevangenschap te adresseren, blijft concrete actie uit. Wij zijn vastberaden om onze inspanningen voort te zetten om deze kwestie adequaat te adresseren.

- Daarnaast hebben we met Bente Becker (VVD) gesproken over de zelfbeschikking van bi-culturele meisjes.

Bente Becker

@bentebecker

Als hulpverleners ouders leren dat vrouwenbesnijdenis verboden is, maar in de moskee wordt het aanbevolen, blijven we nergens. En vooral de slachtoffers niet. Daarom goed dat @femmes4freedom verdere stappen onderzoekt. De @vvd strijdt mee!

- Jasper van Dijk (SP) en Ruben Brekelmans (VVD) hebben tijdens de Algemene Overleg (AO) over Mensenrechten de Minister van Buitenlandse Zaken gevraagd of zij bereid is om huwelijkse gevangenschap, in lijn met eerdere verzoeken, toezeggingen van de regering en aangenomen moties, op te nemen in het mensenrechtenbeleid. Het antwoord van de minister was echter ontwijkend en niet concreet.
- Femmes for Freedom heeft actief deelgenomen aan de internetconsultatie over het wetsvoorstel dat gericht is op het wijzigen van de Rijkswet op het Nederlanderschap, specifiek om beter tegemoet te komen aan de situaties van vrouwen zoals Nadia, die onvrijwillig en onder dwang en geweld in het buitenland hebben verbleven. We benadrukten dat zowel de huidige wetgeving als het voorgestelde nieuwe wetsvoorstel tekortschieten in het erkennen en adresseren van onvrijwillige verblijfsituaties in het buitenland. Tijdens onze gesprekken met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en politici kwam naar voren dat er aanzienlijke steun bestaat voor onze voorstellen.

- De zaak-Nadia en onze oproep leidden tot Kamervragen door Kati Piri en Songul Mutluer (PvdA), evenals raadsragen in Amsterdam, Haarlem, Den Haag en Nijmegen door respectievelijk Imane Nadif en Fatihya Abdi (GroenLinks-PvdA), Sibel Ozogul (SP), Rita Verdonk (Hart voor Den Haag) en Louisa Tumiwa (GroenLinks). Deze politieke acties waren essentieel voor het verkrijgen van inzicht in de problematiek rond gedwongen (kind) huwelijken en achterlating. De antwoorden op deze vragen hebben nieuwe inzichten en ideeën opgeleverd over hoe we slachtoffers effectiever kunnen ondersteunen.

We zijn diep dankbaar voor de toewijding van deze politici aan de rechten van vrouwen. Met toewijding en empathie zetten we ons onvermoeibaar in voor de cruciale systeemveranderingen die vrijheid, veiligheid, gelijkheid en gerechtigheid waarborgen voor iedereen die onze steun het meest nodig heeft.

Onderzoeken/ Kenniscentrum

Het meerjarenproject Jong Gelijk is begonnen met het jongerenonderzoek naar gendernormen, onder leiding van Rutgers, wordt uitgevoerd door jongeren zelf. Femmes for Freedom heeft een actieve rol gespeeld in alle aspecten van dit onderzoek, waaronder de terminologiekeuze, de opzet, zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek. We hebben literatuuronderzoek uitgevoerd, 31 respondenten geworven en geïnterviewd voor het kwalitatieve deel van het onderzoek. Vervolgens zijn de interviews getranscribeerd en gecodeerd. Om het onderzoek met succes uit te voeren, hebben medewerkers en stagiaires van FFF een training gevolgd bij Rutgers. Het onderzoeksrapport zal worden opgesteld in januari 2024 en in februari worden gepresenteerd aan de Minister Robert Dijkgraaf van OC&W. Het is ook vermeldenswaard dat de jongeren zelf hebben bijgedragen aan het magazine over het onderzoek.

Het onderzoek begon later omdat de stagiaires pas aan het begin van het nieuwe schooljaar konden beginnen. Binnen FFF hebben 1 stagiaire, 1 vrijwilliger en 2 medewerkers aan dit onderzoek gewerkt.

Discursief programma

FFF gaf in 2023 de volgende trainingen en lezingen:

- Op het eerste Vrouwennetwerk Congres van de JOVD gaven wij een lezing over vrouwenrechtenactivisme.
- Het Kennisplatform Inclusief Samenleven(KIS) nodigde Femmes for Freedom uit voor geven van een webinar over Financiële Zelfverdediging.
- Bij het Rode Kruis hebben wij een training gegeven over gender gerelateerd geweld tegen bi-culturele vrouwen.
- Bij Stichting Piëzo hebben wij een training gegeven over zelfbeschikkingsrecht voor nieuwkomers en vluchtelingen.

- Op Internationale Vrouwendag waren wij te gast in Antwerpen op uitnodiging van de stad, waar wij konden uitleggen hoe en waarom wij succesvol strijden tegen de onderdrukking van meisjes en vrouwen, onzichtbare kwesties zichtbaar maken en via politieke lobby systeemveranderingen realiseren.
- Op het Vital Voices Festival in Washington mochten wij het evenement aftrappen, erkend voor onze prestaties in de strijd tegen huwelijksgevangenschap, die ook in de VS wordt bewonderd.
- Tijdens het Paris Women's Forum sprak Shirin Musa met Mandana Dayani van 'I am a voter' over hoe je een persoonlijke ervaring om kan zetten tot een maatschappelijk initiatief.

